

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

Raport z ewaluacji projektu „Informacje – kto ma rację?”

15.11.2012 – 15.12.2012

Anna Szabuńko

Idea projektu

Projekt „Informacje kto ma rację?” skupia w sobie różnorodne oddziaływania (m.in. warsztaty, zajęcia pozalekcyjne, pokaz prac uczniów) nakierowane na pobudzenie młodych odbiorców do aktywnego uczestniczenia w kulturze i jej współtworzenia. Adresatami projektu są uczniowie i uczennice klas V-VI szkół podstawowych oraz ich wychowawcy.

Projekt został zrealizowany w okresie 15.11.2012 – 15.12.2012, uczestniczyło w nim 6 klas V-VI szkoły podstawowej, w tym 124 uczniów i uczennic oraz 6 wychowawczyń. W projekcie wzięły udział Szkoła Podstawowa nr 209 w Warszawie i Szkoła Podstawowa nr 6 w Pruszkowie.

Głównym celem projektu było podniesienie kompetencji kulturowych (w szczególności medialnych) oraz aktywizacja uczniów i uczennic szkół podstawowych do pełniejszego uczestniczenia w kulturze i samodzielnego podejmowania działań twórczych.

Cele szczegółowe projektu to:

- 🕒 kształtowanie postawy aktywnego uczestnictwa w kulturze,
- 🕒 poszerzenie wiedzy na temat tego czym są i czemu służą media,
- 🕒 ćwiczenie umiejętności analizy relacji medialnej,
- 🕒 zwiększenie kompetencji społecznych i emocjonalnych uczniów,
- 🕒 kształtowanie wewnętrznej motywacji do współtworzenia kultury,
- 🕒 rozwijanie umiejętności dziennikarskich, w tym m.in.: nauka redagowania informacji medialnej, zbierania materiału do reportażu, zapoznanie się z procesem tworzenia reportażu,
- 🕒 rozwijanie ekspresji kulturalnej,
- 🕒 pomoc w odkrywaniu i samodzielnym rozwijaniu własnych pasji,
- 🕒 rozwijanie umiejętności komunikacji i współpracy
- 🕒 integracja uczniów i uczennic na poziomie klas, społeczności szkolnych i między szkolnych
- 🕒 rozpowszechnienie dorobku dzieci
- 🕒 zwiększenie współpracy z partnerami na rzecz rozwijania kompetencji kulturowych dzieci

Działania w ramach projektu:

- 🕒 Przygotowanie i promocja projektu
- 🕒 Warsztaty edukacyjne „Informacje – kto ma rację?”
- 🕒 Zajęcia pozalekcyjne „Tworzymy reportaż”
- 🕒 Stworzenie i przekazanie wychowawcom scenariuszy lekcji z zakresu edukacji kulturalnej
- 🕒 Uroczyste podsumowanie projektu z prezentacją prac uczniów oraz pokazem filmowym z elementami edukacji filmowej
- 🕒 Ewaluacja i zakończenie projektu

Projekt zakładał osiągnięcie następujących rezultatów jakościowych:

1. indywidualizacja kształcenia uczniów, rozwój ich zainteresowań i podniesienie kompetencji kulturowych uczniów,
2. wzrost wiedzy dotyczącej pozyskiwania rzetelnych informacji oraz krytycznego myślenia wśród uczniów biorących udział w projekcie,
3. zmniejszenie dysproporcji w poziomie edukacji wśród dzieci ze szkół warszawskich i podwarszawskich,
4. zwiększenie kompetencji emocjonalnych i społecznych m. in. poprzez poprawę komunikacji wśród uczniów biorących udział w warsztatach,
5. wzrost stopnia integracji w klasach biorących udział w projekcie,
6. stworzenie sieci współpracy (Stowarzyszenie Q Zmianom, Stowarzyszenie Polis, Narodowy Instytut Audiowizualny, SP6 w Pruszkowie, SP209 w Warszawie) na rzecz rozwijania kompetencji kulturowych uczniów

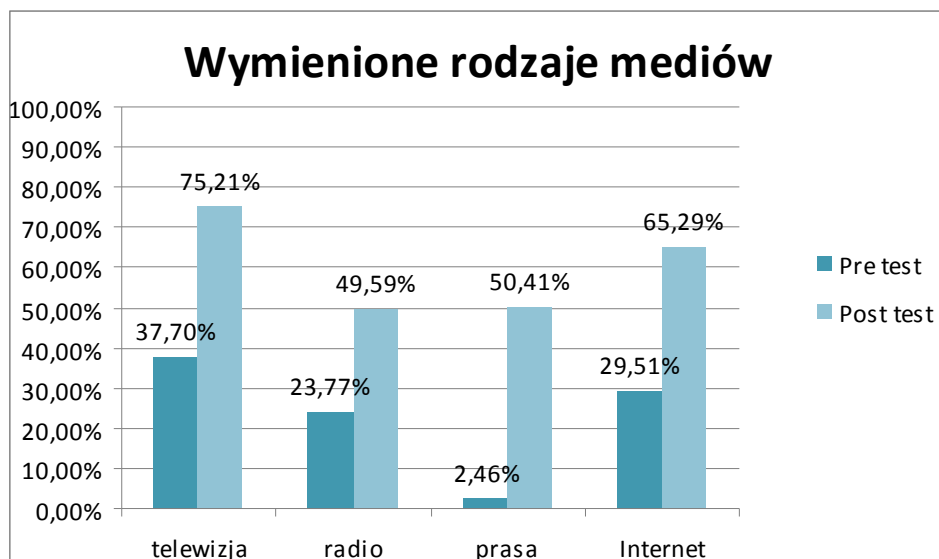
Plan ewaluacji

Ewaluacji podlegały warsztaty edukacyjne, zajęcia pozalekcyjne, podsumowanie projektu z pokazem prac uczniów oraz scenariusze lekcji z zakresu edukacji kulturalnej dla nauczycieli. Opracowano narzędzia pozwalające na ewaluację każdego z tych działań, były to: anonimowe ankiety ewaluacyjne (Pre-test i Post-test) dla uczestników i uczestniczek warsztatów, formularze dla trenerek wypełniane po warsztatach, anonimowe ankiety ewaluacyjne dla uczestników i uczestniczek zajęć pozalekcyjnych oraz anonimowe ankiety ewaluacyjne dla wychowawczyń klas uczestniczących w projekcie.

Rezultat 1. Indywidualizacja kształcenia uczniów, rozwój ich zainteresowań i podniesienie kompetencji kulturowych uczniów.

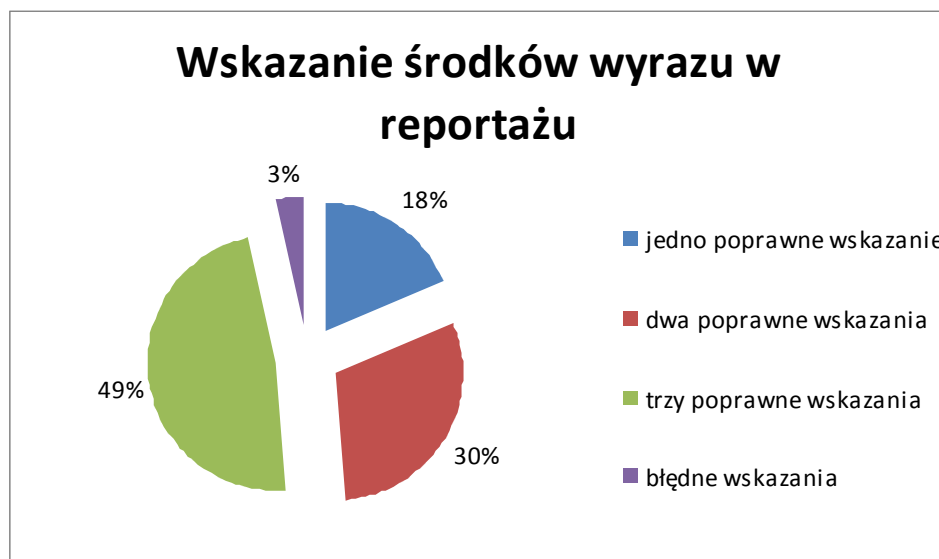
W warsztatach edukacji medialnej i zajęciach pozalekcyjnych poświęconych rozwijaniu umiejętności dziennikarskich aktywny udział wzięło 124 uczniów i uczennic, 48 spośród nich napisało 2-3 krótkie teksty, a 14 stworzyło pełne wywiady lub reportaże. Autorzy i autorki tekstów sami wybierali temat, zgodny z własnymi zainteresowaniami, kierowani rozbudzoną na warsztatach chęcią tworzenia i rozwijania swoich pasji. Dzięki temu zakładany rezultat indywidualizacji kształcenia uczniów i rozwoju ich zainteresowań można uznać za osiągnięty.

Wzrost kompetencji kulturowych oceniono na podstawie ukończonych tekstów napisanych i zredagowanych samodzielnie przez uczniów i uczennice, a także wyników ankiet ewaluacyjnych. Miarą tego rezultatu są pytania 2. i 5. z ankiety wypełnianej na warsztatach oraz 2., 3. i 4. z ankiety wypełnianej na zajęciach pozalekcyjnych. Pytania dotyczyły wiedzy na temat rodzajów mediów, umiejętności wyboru odpowiednich środków artystycznego wyrazu do stworzenia reportażu na dany temat, wiedzy na temat konstrukcji tekstów dziennikarskich (newsa, wywiadu) oraz postawy aktywnego pozyskiwania informacji i umiejętności doboru źródeł informacji pomocnych w tworzeniu reportażu. Uzyskane wyniki przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 1. Wzrost wiedzy o tym, jakie są rodzaje mediów wśród uczniów uczestniczących w warsztatach.

Po warsztatach „Informacje – kto ma rację?” (Post test) o 37,51% więcej uczniów wymieniało telewizję, 25,82% radio, 47,95% prasę, 35,78% Internet w stosunku do swoich odpowiedzi przed warsztatami (Pre test), kiedy to w pytaniu o rodzaje mediów odpowiedzi były niepełne, często pojawiały się błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi („nie wiem”) (Wykres 1.).

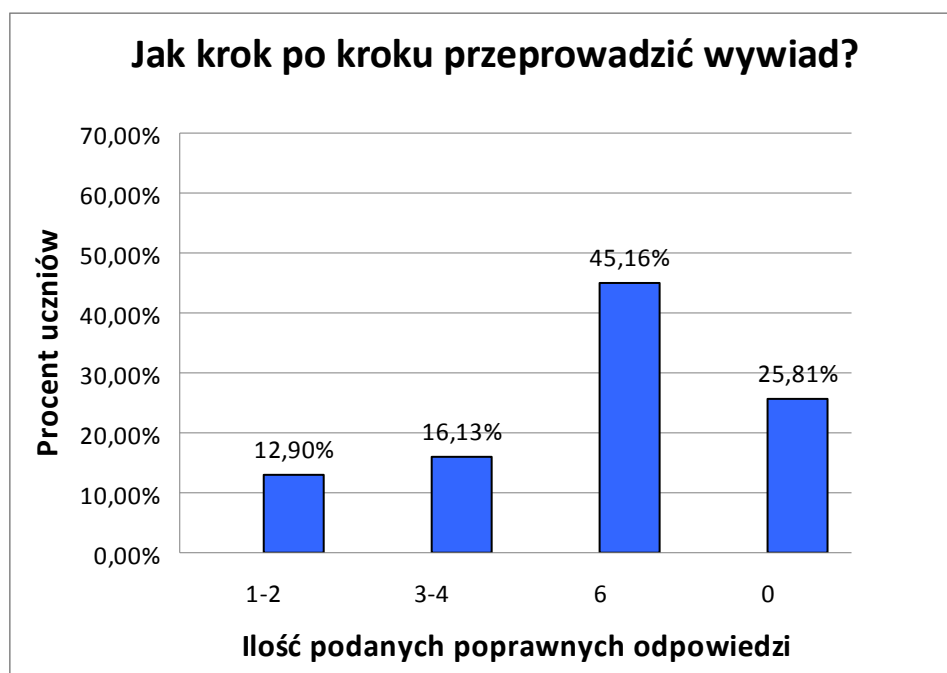

Wykres 2 Wybór odpowiednich środków artystycznego wyrazu do stworzenia reportażu na dany temat przez uczniów po warsztatach (Post test).

Zdecydowana większość uczniów (97%) po warsztatach potrafiła poprawnie wskazać przynajmniej jeden środek artystycznego wyrazu, który można wykorzystać przy tworzeniu reportażu na dany temat, a prawie połowa (49%) wskazała trzy odpowiednie środki (Wykres 2.).

Wyniki ankiet wypełnianych po zajęciach pozalekcyjnych wskazują, że uczniowie w 79% poprawnie podawali główne pytania, na które powinien odpowiadać tekst będący newsem

o wydarzeniu (Co? Kto? Kiedy? Gdzie?), a w 72% podawali wszystkie pytania (czyli też Jak? i Dlaczego?). Jeśli chodzi o konstrukcję wywiadu, to na pytanie wymagające ułożenia w kolejności czynności związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem wywiadu 45,16% uczniów odpowiedziało całkowicie poprawnie, 29,03% podało od 1 do 4 poprawnych odpowiedzi, a 25,81% nie miało żadnej poprawnej odpowiedzi (Wykres 3.). Wynik ten można wytłumaczyć faktem, że wywiad jest trudniejszą i bardziej skomplikowaną w przygotowaniu formą dziennikarską niż news, stąd gorsze wyniki w odpowiedzi na pytanie o konstrukcję tego gatunku.

Wykres 3. Znajomość sposobu przygotowania i przeprowadzenia wywiadu wśród uczniów po zajęciach pozalekcyjnych.

Niemniej jednak dobrym potwierdzeniem zdobycia przez uczniów wiedzy i umiejętności z zakresu konstruowania tekstów dziennikarskich są prace, jakie uczestnicy zajęć pozalekcyjnych stworzyli samodzielnie na wybrany przez siebie temat. Powstało 11 wywiadów i 3 reportaże, wśród tematów były m. in.: miejsce, w którym lubię spędzać czas, rozmowa z babcią/tatą/ciocią, rozmowa z osobą, której praca mnie ciekawi. Jak widać, są to tematy bliskie autorom i autorkom, wynikają z ich zainteresowań.

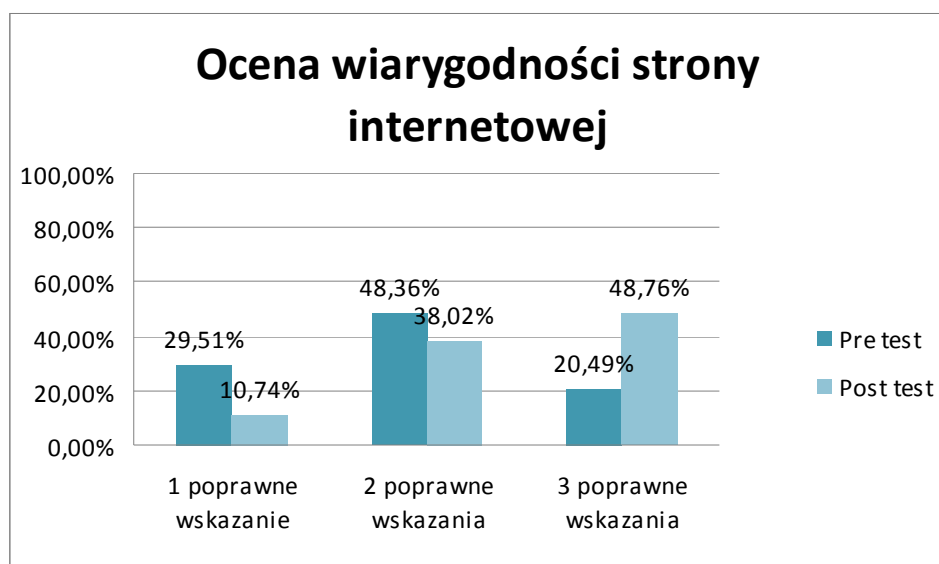
Fakt wzbudzenia wśród uczniów postawy aktywnego pozyskiwania informacji i wzrostu umiejętności doboru źródeł informacji pomocnych w tworzeniu reportażu został potwierdzony przez trafne odpowiedzi na pytanie „Chcesz napisać reportaż na temat, który Cię zainteresował. Jak zbierzesz informacje potrzebne do napisania tego reportażu?”.

Przykładowe wypowiedzi uczniów:

- 🗨️ „Wybiorę sobie jakieś ciekawe miejsce lub rzecz i bardzo dokładnie je opiszę, a do tego użyję tej "magii językowej"”
- 🗨️ „Uważnie obejrzę daną rzecz lub pójdę w dane miejsce. Opiszę jego wygląd, oraz rzeczy, które przychodzą mi na myśl, gdy o nim myślę. Napiszę moje wspomnienia.”
- 🗨️ „Poprzez wywiad z osobami pobliskimi do tego tematu. Zrobię zaciekawiające zdjęcia. Poczytam w Internecie.”

Rezultat 2. Wzrost wiedzy dotyczącej pozyskiwania rzetelnych informacji oraz krytycznego myślenia wśród uczniów biorących udział w projekcie.

Osiągnięcie rezultatu 2. oceniano na podstawie porównania wyników ankiet wypełnianych przed i po warsztatach edukacyjnych (ankiety Pre test i Post test). Miarą tego rezultatu były pytania 2. i 3. w ankiecie Pre test oraz 3., 4. i 6. w ankiecie Post test. Pytania dotyczyły wiedzy na temat sposobów pozyskiwania rzetelnych informacji i wymagały od uczniów krytycznego myślenia. Uczniowie mieli wskazać, na co powinniśmy zwracać uwagę, gdy chcemy ocenić, czy informacja podana na stronie internetowej jest wiarygodna; zdecydować, czy podane zdanie o reporterze to fakt czy opinia; rozróżnić opinie od faktów podawanych w przykładowej reklamie oraz przeanalizować treść tej reklamy pod kątem tego, za pomocą jakich środków jej twórcy starają się zwrócić uwagę odbiorców.

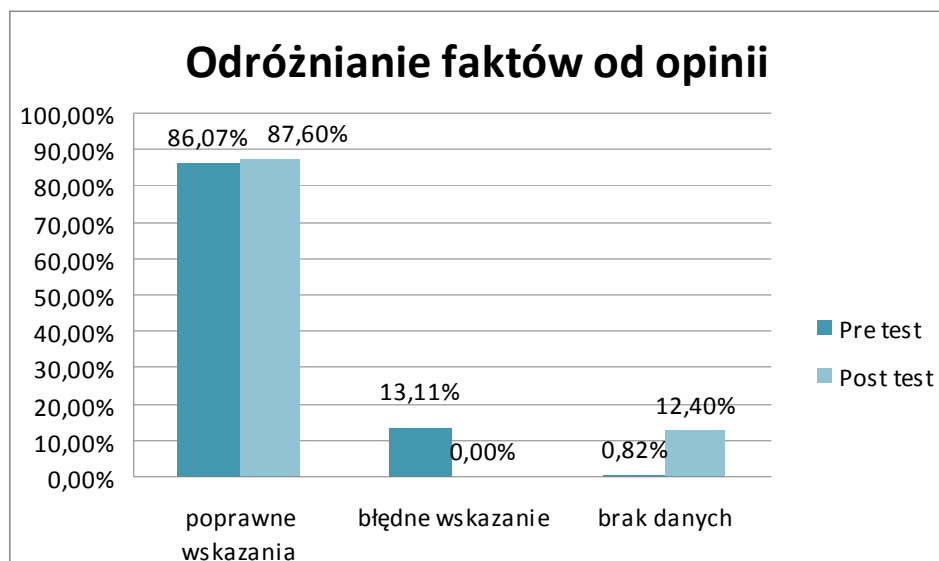

Wykres 4. Porównanie znajomości sposobów sprawdzenia, czy informacje podane na stronie internetowej są wiarygodne wśród uczniów przed i po warsztatach.

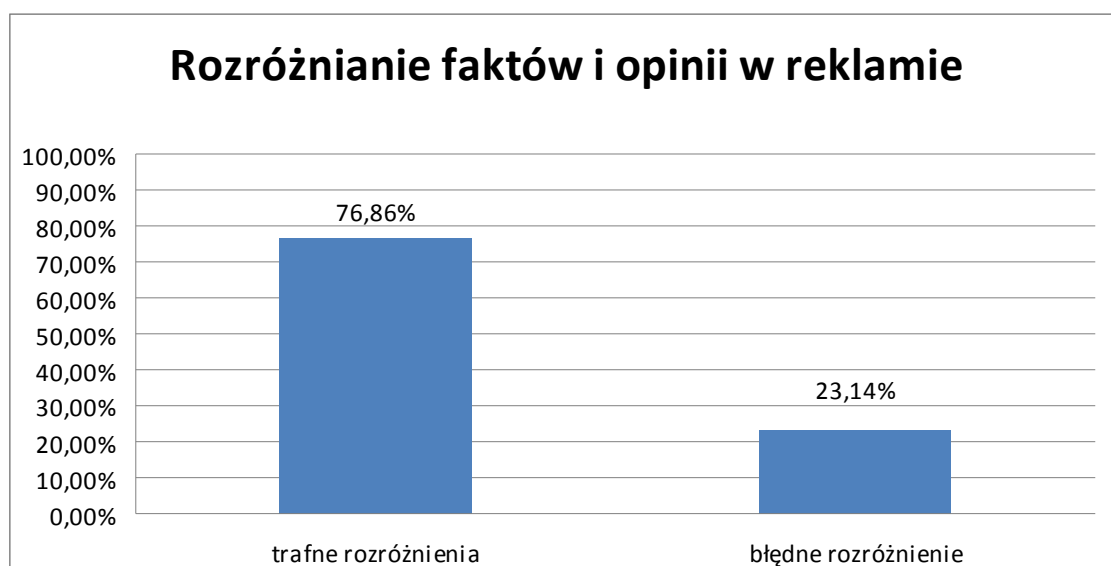
Wśród uczniów uczestniczących w warsztatach edukacyjnych „Informacje – kto ma rację?” nie wzrosła ogólna znajomość sposobów oceny wiarygodności informacji pochodzącej z Internetu w stosunku do ich wiedzy przed warsztatami (Wykres 4.). Została ona na podobnym poziomie, ale po warsztatach o 28,27% więcej uczniów podawało 3 poprawne sposoby sprawdzenia wiarygodności informacji niż przed.

Umiejętność odróżniania opinii od faktu mierzona była w dwóch pytaniach – na przykładzie informacji kulturalnej (zdania o polskich reporterach) i reklamy (przykładowa, wymyślona na potrzeby ankiety reklama soku „Gutek”). W pierwszym z tych pytań nie odnotowano istotnej różnicy między poprawnością odpowiedzi przed i po warsztatach, chociaż warto zaznaczyć, że wszystkie osoby, które odpowiedziały na to pytanie w ankiecie Post test (87,60% uczestników warsztatów), odpowiedziały poprawnie (Wykres 5.). Pozostałe osoby (12,40%) pozostawiły to pytanie w ankiecie Post test bez odpowiedzi. Tymczasem przed warsztatami 13,11% uczniów odpowiedziało błędnie.

Natomiast w przypadku analizy informacji przekazywanych w reklamie większość uczniów (76,86%) odpowiedziała poprawnie (Wykres 6.), co wskazuje na opanowanie przez nich umiejętności rozróżniania faktów i opinii.

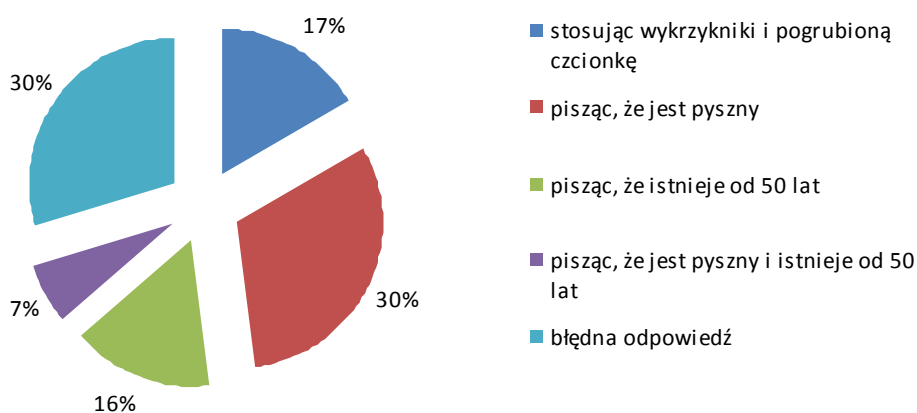

Wykres 5. Porównanie umiejętności odróżniania faktów od opinii wśród uczniów przed i po warsztatach.

Wykres 6. Umiejętność rozróżniania faktów i opinii w reklamie zdobyta przez uczniów na warsztatach (Post test).

Jak twórcy reklamy zwrócili uwagę odbiorców?

Wykres 7. Zdolność krytycznej analizy treści reklamy wśród uczniów po warsztatach (Post test).

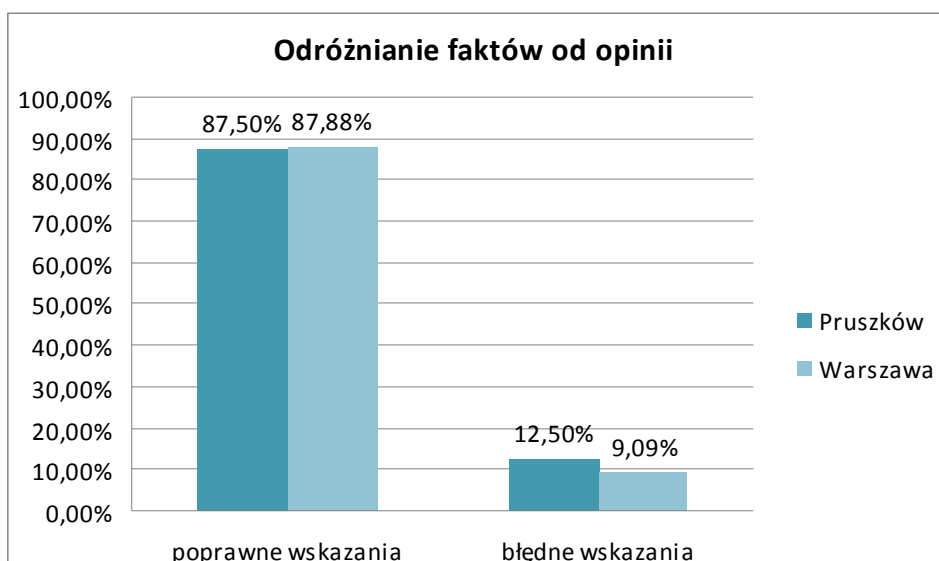
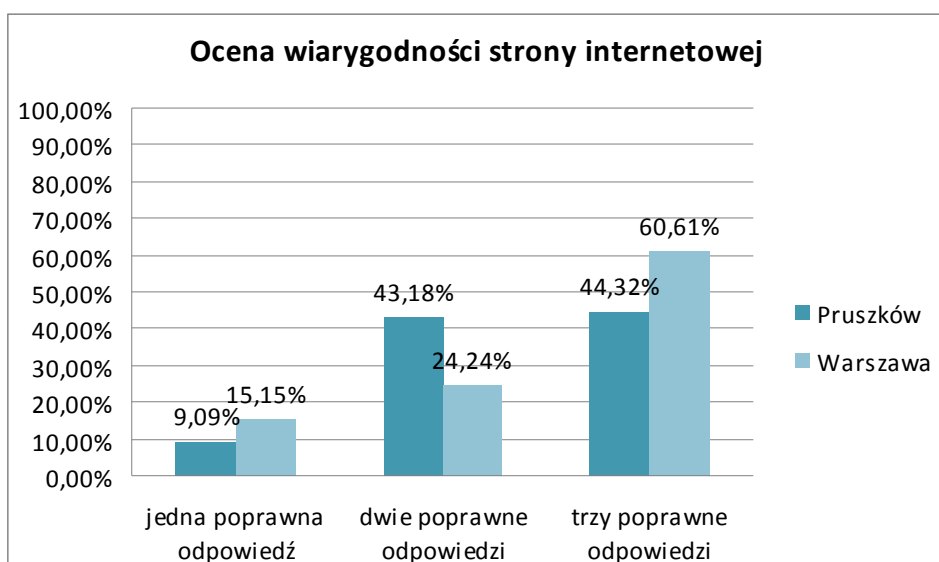
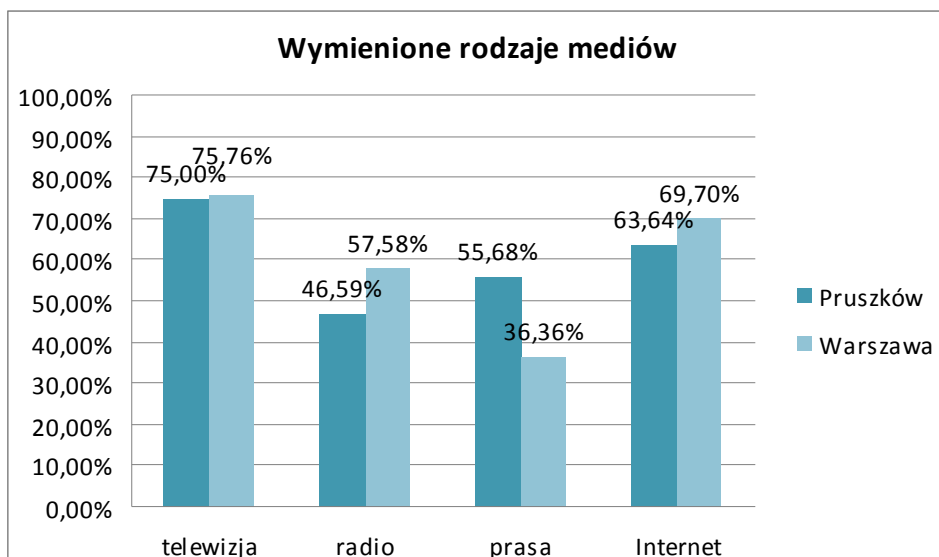
Analizując informacje przekazywane w reklamie, uczniowie mieli wskazać na środki, jakimi posłużyli się jej twórcy, by zwrócić uwagę odbiorców. Pytanie było kolejnym z cyklu sprawdzających umiejętność krytycznego myślenia wśród uczniów. Większość (70%) odpowiedziała na nie poprawnie, wskazując różne środki, związane z treścią i formą, zastosowane przez twórców reklamy (Wykres 7.).

Podsumowując, wyniki ankiet ewaluacyjnych wypełnianych przez uczniów na warsztatach i zajęciach pozalekcyjnych wskazują na wzrost ich umiejętności pozyskiwania rzetelnych informacji (znajomość sposobów oceny wiarygodności informacji) i krytycznego myślenia (zdolność odróżniania faktów od opinii, krytycznej analizy treści reklamy).

Rezultat 3. Zmniejszenie dysproporcji w poziomie edukacji wśród dzieci ze szkół warszawskich i podwarszawskich.

Porównano wyniki ankiet ewaluacyjnych z warsztatów i zajęć pozalekcyjnych, jakie osiągnęli uczniowie i uczennice ze szkół w Warszawie i w Pruszkowie. Okazało się, że w wynikach Post test nie ma istotnych różnic między szkołami (porównanie wyników w odniesieniu do wybranych pytań – Wykresy 8. – 10.). Potwierdza to osiągnięcie rezultatu zmniejszenia dysproporcji poziomie edukacji wśród dzieci ze szkół warszawskich i podwarszawskich. Ponadto wspólne wyjście do kina na uroczyste podsumowanie projektu połączone z prezentacją prac zmniejszyło dysproporcje w dostępie do oferty kulturalnej stolicy wśród uczniów z Warszawy i Pruszkowa.

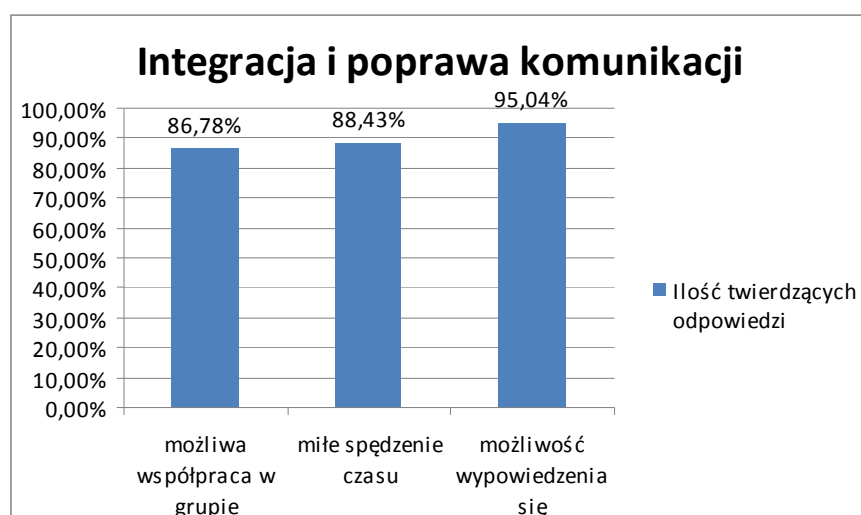

Wykresy 8. – 10. Porównanie wyników uczniów ze szkół w Warszawie i Pruszkowie na przykładzie wybranych pytań (Post test).

Rezultat 4. Zwiększenie kompetencji emocjonalnych i społecznych m. in. poprzez poprawę komunikacji wśród uczniów biorących udział w warsztatach oraz Rezultat 5. Wzrost stopnia integracji w klasach biorących udział w projekcie.

Jak wynika z doświadczenia psychologów i trenerów Stowarzyszenia Q Zmianom, integracja klasy sprzyja poprawie komunikacji między uczniami. Każde działanie projektu, w którym brały udział klasy, tworzyło im warunki do integracji. Ponadto szczególnym zadaniem, dzięki któremu uczniowie rozwinęli swoje kompetencje komunikacyjne było przygotowanie i przeprowadzenie wywiadów.

Osiągnięcie rezultatu 4. oraz 5. oceniano na podstawie ankiet ewaluacyjnych wypełnianych przez uczniów po warsztatach, ankiet wypełnianych przez uczniów po zajęciach pozalekcyjnych, a także ankiet wypełnianych przez wychowawców na temat jakości prowadzonych działań oraz formularzy wypełnianych przez trenerów po warsztatach. Miarą tego rezultatu były wypowiedzi wychowawców i trenerów oraz pytanie 1. w ankiecie ewaluacyjnej wypełnianej po warsztatach i pytanie 1. w ankiecie wypełnianej po zajęciach pozalekcyjnych.

Wykres 11. Ocena poczucia integracji z klasą i warunków do swobodnej komunikacji w grupie dokonana przez uczniów po warsztatach (Post test).

Zdecydowana większość uczniów pozytywnie oceniła poczucie integracji z klasą (była możliwa współpraca w grupie – 86,78%; miło spędziłem czas – 88,43%) i warunki do swobodnej komunikacji w grupie (każdy mógł się wypowiedzieć – 95,04%), jakie zaistniały na warsztatach (Wykres 11.).

Uczniowie wysoko ocenili także atmosferę panującą na zajęciach pozalekcyjnych (średnio 4,5 na skali od 1 do 5, gdzie 1 znaczy bardzo nisko, 2 – nisko, 3 – średnio, 4 – wysoko, 5 – bardzo wysoko) i współpracę grupy na zajęciach (średnio 4,2 na takiej samej skali).

Zwiększenie kompetencji emocjonalnych i społecznych, w tym umiejętności komunikacji, współpracy, wyrażania swojego zdania, otwartości na innych wśród uczestników projektu zauważyli trenerzy podczas warsztatów i zajęć pozalekcyjnych. Przykładowe wypowiedzi udzielone w formularzach wypełnianych przez trenerów po warsztatach:

- ☞ *Śmiało mówienie swojego zdania, zgłaszanie wątpliwości, dyskusja z opiniami innych osób – widać, że mają swoje przemyślenia, gotowi są się nimi dzielić, słuchają też innych (...)*
- ☞ *Chcą ze sobą współpracować (cieszą się na hasło „praca w grupach”).*

Na zwiększenie integracji i poprawę komunikacji między uczniami w klasach wskazywali także wychowawcy w ankietach ewaluacyjnych oceniających jakość działań prowadzonych w projekcie. Przykładowa wypowiedź wychowawczynie:

- ☞ *Działania w projekcie „pozwalają na integrację klas (większą), dostarczają nowych możliwości pracy”*

Rezultat 6. Stworzenie sieci współpracy (Stowarzyszenie Q Zmianom, Stowarzyszenie Polis, Narodowy Instytut Audiowizualny, SP6 w Pruszkowie, SP209 w Warszawie) na rzecz rozwijania kompetencji kulturowych uczniów.

Współpraca partnerów projektu umożliwiła realizację różnorodnych i wartościowych działań. Zajęcia pozalekcyjne były współprowadzone przez trenerów Stowarzyszenia Q Zmianom i Stowarzyszenia Młodych Dziennikarzy „Polis”. Warsztaty prowadzono z wykorzystaniem pomocy audiowizualnych udostępnionych przez Narodowy Instytut Audiowizualny. Dzięki wsparciu Instytutu opracowano też publikację zawierającą scenariusze lekcji z zakresu edukacji kulturalnej dla nauczycieli. Warsztaty i zajęcia pozalekcyjne odbyły się na terenie Szkoły Podstawowej nr 209 w Warszawie i Szkoły Podstawowej nr 6 w Pruszkowie.

Osiągnięcie rezultatu 6. oceniano na podstawie ankiet ewaluacyjnych wypełnianych przez wychowawców klas uczestniczących w projekcie oraz formularzy wypełnianych przez trenerów po warsztatach.

Wychowawczynie klas wysoko oceniły jakość wszystkich działań prowadzonych w projekcie (średnio 4,5 na skali od 1 do 5, gdzie 1 znaczy bardzo nisko, 2 – nisko, 3 – średnio, 4 – wysoko, 5 – bardzo wysoko). Na pytanie „Czy poleciłabyś udział w projekcie „Informacje – kto ma rację?” innym Szkołom? Dlaczego?” odpowiadały m. in.:

- ☞ *Tak – bardzo atrakcyjna i urozmaicona oferta*
- ☞ *Tak. Zajęcia były bardzo ciekawe. Młodzież chętnie w nich uczestniczyła.*

Przykładowe uwagi i komentarze wychowawczyń:

- ☞ *Chętnie weźmiemy udział w innym projekcie.*
- ☞ *Wszystkie działania były wartościowe i uzupełniały się.*

Trenerki prowadzące warsztaty w szkołach w Warszawie i Pruszkowie wysoko oceniły współpracę ze szkołami przy organizacji działań w projekcie (średnio 4,43 na skali od 1 do 5, gdzie 1 znaczy bardzo nisko, 2 – nisko, 3 – średnio, 4 – wysoko, 5 – bardzo wysoko).

Powyższe dane świadczą o stworzeniu satysfakcjonującej dla wszystkich stron sieci współpracy organizacji i instytucji na rzecz rozwijania kompetencji kulturowych uczniów.

Wnioski i podsumowanie

Postawione cele i zakładane rezultaty jakościowe zostały osiągnięte. Dane zebrane podczas ewaluacji projektu wskazują, że był on dobrze skonstruowany i zrealizowany. Każde zaplanowane działanie okazało się potrzebne i ważne dla realizacji głównego celu projektu, jakim było podniesienie kompetencji kulturowych (w szczególności medialnych) oraz aktywizacja uczniów i uczennic szkół podstawowych do pełniejszego uczestniczenia w kulturze i samodzielnego podejmowania działań twórczych. Uczestnicy i uczestniczki projektu rozwinęli swoją wiedzę na temat świadomego korzystania z mediów i umiejętności dziennikarskie. Podjęli własne, oryginalne działania tworząc wywiady i reportaże na pasjonujące ich tematy, rozwijając tym samym swoje zainteresowania. Stali się nie tylko świadomymi odbiorcami, ale też aktywnymi twórcami kultury. Projekt został pozytywnie oceniony przez bezpośrednich adresatów (uczniów i nauczycieli), wyrazili oni chęć dalszego uczestniczenia w projektach Stowarzyszenia Q Zmianom.

Załączniki

1. Wzór anonimowej ankiety ewaluacyjnej Pre test z warsztatów „Informacje – kto ma rację?”
2. Wzór anonimowej ankiety ewaluacyjnej Post test z warsztatów „Informacje – kto ma rację?”
3. Wzór anonimowej ankiety ewaluacyjnej z zajęć pozalekcyjnych „Tworzymy reportaż”
4. Wzór anonimowej ankiety ewaluacyjnej dla wychowawców klas
5. Wzór formularza kontrolnego dla trenera